

HUNGAROLOGIA JA UNKARIN KIELI

Mikko Korhonen

Ei ole ylimalkaan itsestään selvää, mikä asema kielellä pitäisi olla kulttuuriopinnoissa ja kulttuuriin kohdistuvassa tutkimuksessa ja kuinka kielen suhde muuhun ainekseen olisi mitoitettava sellaisilla hyvin laajoilla ja monista aineksista koostuvilla opinaloilla kuin hungarologiassa. Näistä asioista puhuttaessa tulee usein esiin näkemyseroja kieli- ja kulttuuriaineiden edustajien välillä. Mm. siinä keskustelussa, jota hiljattain on käyty ja käydään parhaillaankin viime keväänä opetusministeriölle jätetystä Euroopan ulkopuolisten kielten ja kulttuurien tutkimusta ja opetusta koskevasta mietinnöstä, on selvästi näkyvissä tämänsuuntainen jännite. Kielentutkijat korostavat kielen keskeistä asemaa avaimena vieraisiin kulttuureihin, kun taas kulttuurintutkijat puolustavat mahdollisuutta lähestyä vieraita kulttuurimuotoja myös ilman kielen välitystä tai haluavat käsittää kielen ainoastaan apuvälineeksi.

Aion seuraavassa tarkastella, millaisia päämääriä unkarin kielen yliopistopetuksen pitäisi palvella ja millaisia tehtäviä unkarin kielen opetukselle ja tutkimukselle voitaisiin kaavailla luotaessa sisältöä hungarologiaan yliopistollisena oppiaineena.

Mitä on hungarologia?

On ehkä aluksi syytä sopia siitä, mitä käsitteellä hungarologia tarkoitetaan. Tietysti hungarologiaksi voidaan nimittää mitä tahansa Unkarin maahan, sen nykyisyyteen ja historiaan, sen asukkaisiin ja luontoon, unkarilaiseen yhteiskuntaan ja unkarin kieleen kohdistuvaa tai näitä asioita sivuavaa tutkimusta. Mikään ei estä käyttämästä termiä näin väljästi. Tällaista hungarologiaa voidaan harjoittaa tieteenalakohtaisesti spesialisoituneissa aineissa, Unkarin historiaa esim. osana yleistä historiaa, Unkarin maantiedettä maantieteen laitoksella, Unkarin talouselämän erityispiirteet voivat kiinnostaa ekonomistia yleisen taloustieteen näkökulmasta jne. Tällaisella tutkimuksella ei aina välttämättä ole nimenomaan Unkariin liittyviä lähtökohtia ja tavoitteita, vaan yhtä hyvin se voi nousta jostakin puhtaasti tieteenalakohtaisesta ongelmanasettelusta.

Hungarologia voidaan kuitenkin rajata tarkoittamaan vain sellaista Unkarin tutkimusta, joka tähtää nimenomaan Unkariin liittyvien ilmiöiden ymmärtämiseen tai selittämiseen ja joka jollakin tavalla voidaan suhteuttaa kokonaisvaltaisen Un-

kari-kuvan rakentamiseen. Juuri näin on kai ymmärrettävä hungarologia akateemisena oppiaineena. Kyseessä on ala, joka tulee lähelle sitä, mitä anglosaksisissa maissa tarkoitetaan käsitteellä **area studies** (suomeksi lähinnä ehkä 'alueopinnot, aluetutkimus'). Tietenkin näin rajattu hungarologia voi palvella ja sen täytyykin palvella myös muuta Unkaria sivuavaa tutkimusta, siis hungarologiaa sanan väljemmässä merkityksessä. Näkisinkin **area studies** -tyyppisen hungarologia-oppiaineen yhtenä tehtävänä Unkarin-asiantuntijain kouluttamisen ohella juuri erilaisen hungarologisten opintokokonaisuuksien tarjoamisen niiden käyttöön, jotka muulla alalla toimiessaan syystä tai toisesta tarvitsevat Unkariin liittyvää tietoa.

Nyt on todettava, että suomalaisessa akateemisessa järjestelmässä alueopinnot eivät ole vielä löytäneet paikkaansa. Lähinnä niitä ovat olleet ehkä filologia-aineet, esim. englantilainen filologia, pohjoismainen filologia, slaavilainen filologia jne., joihin kieli- ja kirjallisuusopinnot ohella on kuulunut myös maantuntemusta. Alue on kuitenkin filologioissa rajattu kielellisesti, ja pääpaino on ollut kielellä ja kirjallisuudella; muun aineksen tehtäväksi on jäänyt lähinnä vain välttämättömän reaalikeyhksen luominen kieli- ja kirjallisuusopinnoille. Viime aikoina kehitys on kulkenut jos mahdollista entistäkin kielipainoitteisempaan suuntaan, kun kielitieteellisessä ongelmanasettelussa lingvistiikka on vallannut alaa filologialta. Kuitenkin kaikkein uusimmissa kaavailuissa, esim. juuri puheena olleissa Euroopan ulkopuolisten kielten ja kulttuurien opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmissa, lähtökohdaksi on otettu nimenomaan kokonaisvaltainen aluetutkimus.

Unkarin opetus Helsingin yliopistossa

Unkarin kieli ja kirjallisuus on Helsingin yliopistossa uusi, vasta viime vuonna perustettu oppiaine. Aikaisemmin unkarin opetusta annettiin suomalais-ugrilainen kielentutkimus -nimisen oppiaineen yhteydessä. Kaikille pakollisena kuului approbaturiin unkarin alkeiskurssi, cum laude approbaturiin unkarin kielihistoriaa ja laudaturiin jatko-opintoja sekä vähäinen määrä Unkarin kirjallisuuden opintoja. Laudaturvaiheessa halukkaat saattoivat valita unkarin kielen myös erikoistumisalakseen. Opinnot keskittyivät vanhassa systeemissä lähes yksinomaan kieleen, ja myös unkariin erikoistuvan opiskelijan oli luettava melkoinen määrä yleistä fennougristiikkaa. Suomalais-ugrilaisessa kielentutkimuksessa unkarin osuus on säilytetty suunnilleen ennallaan. Sen sijaan Unkarin kieli ja kirjallisuus -aineessa opiskellaan vain unkaria. Opetusohjelman koostumus on samantapainen kuin traditionaalisissa filologia-aineissa. Aineopinnoissa (yhteensä 35 opintoviikkoa, suunnilleen entisen cum laude approbaturin laajuinen opintokokonaisuus) se

on seuraavaa:

- kieliopinnot 20 ov. (57 %)
- kirjallisuusopinnot 6 ov. (17 %)
- folklore, kulttuurihistoria, historia, maantiede 5 ov. (14 %)
- muut opinnot (proseminaari ja kesäkurssi Unkarissa) 4 ov. (11 %).

Eri alojen painotusta tarkasteltaessa on pidettävä mielessä, että kieliopintoihin kuuluu "sisäänrakennettuna" aina myös kulttuurin- ja maantuntemusta. Näin kulttuuriaineen osuus on käytännössä suurempi kuin mitä yllä oleva laskelma osoittaa. Toistaiseksi Unkarin kielessä ja kirjallisuudessa ei voi suorittaa syventäviä opintoja. Silti unkarin opiskelun ei tarvitse pysähtyä tähän. Halukkaat voivat suorittaa syventävät opinnot kuten ennenkin suomalais-ugrilaisessa kielentutkimuksessa, erikoistumisalana unkarin kieli. Resurssien sallimissa rajoissa pyritään Unkarin kieli ja kulttuuri -oppiainetta tulevaisuudessa kehittämään niin, että siinä voisi suorittaa myös aineopinnoille perustuvat syventävät opinnot tarvitsematta ottaa suomalais-ugrilaista kielentutkimusta oppiaineeksi. Mielestäni olisi tärkeää lisäksi pyrkiä asteittain laajentamaan ja monipuolistamaan opintomahdollisuuksia alueopintojen hengessä päämääränä hungarologia sanan vaativammassa merkityksessä. Tähän kuitenkin tarvitaan yhteistyötä muiden aineiden kanssa.

Paitsi Helsingin yliopistossa myös Turun ja Jyväskylän yliopistossa on unkarin lehtoraatti. Näissä samoin kuin Tampereen ja Oulun yliopistossa unkarin opetusta ollaan voimakkaasti kehittämässä.

Kuulun niihin, jotka näkevät kieliopintojen merkityksen keskeiseksi myös kehittyvässä ja monipuolistuvassa hungarologian opinto-ohjelmassa ja tutkimuksessa. Unkarin kirjallisuuden, kulttuurin, historian ja yhteiskunnan syvempi ymmärtäminen edellyttää kunnollista kielitaitoa. Oikotietä ei ole. Silti kieliopinnoilla voi olla monta roolia. Niiden luonne, sisältö ja laajuus voivat vaihdella aina opinnoille asetettujen tavoitteiden mukaan. Hungarologian laitoksen pitäisikin kyetä tarjoamaan joustavasti eri tarkoitukseen sopivia kieliopintojen paketteja. Jo tällä hetkellä Helsingin yliopiston unkarilainen laitos toimii tässä suhteessa varsin tyydyttävästi.

Unkarin kielen yliopisto-opetuksen tavoitteet

On ehkä tarkoituksenmukaista ryhmitellä erilaajuiset ja erilaatuiset kieliopinnot tavoitteiden mukaan karkeasti kolmeen luokkaan: 1) alkeiskielitaitoon tähtäävät opinnot, 2) hyvään kielitaitoon tähtäävät opinnot, 3) tieteelliset opinnot.

Tällä hetkellä eniten kysyntää on unkarin alkeiskurssilla, ja näin tulee varmaan olemaan vastaisuudessakin. Mitä erilaisimpia aineita opiskelevat ja mitä erilaisimmilla aloilla toimivat henkilöt katsovat syystä tai toisesta tarvitsevänsä

perustietoja ja -taitoja unkarin kielestä, jotkut ammatissaan tai opinnoissaan, jotkut harrastukseksi. Jos opinnot pysähtyvät alkeisiin, ei tietenkään ole vielä kysymys hungarologiasta, mutta mahdollisesti perustaitojakin voidaan hyödyntää jossakin Unkaria sivuavassa tutkimuksessa tai muussa hankkeessa, ja näin pelkät alkeiskurssitkin tulevat palvelleeksi hungarologiaa sanan laajemmassa merkityksessä.

Hyvän kielitaidon saavuttaminen vaatii monivuotista sitkeää opiskelua. Se on kuitenkin välttämätön edellytys, jos aikoo syvemmin perehtyä Unkariin, sen oloihin, kulttuuriin ja kieleen. Juuri siksi perusteelliset käytännön unkarin kielen opinnot tulevat aina olemaan huomattava osa varsinaisessa hungarologian opiskelussa. Hyvä kielitaito voi painottua eri lohkoille sen mukaan, mihin kukin ensisijaisesti sitä tarvitsee. Unkarin historian, sosiologian tai kirjallisuuden tutkijalle on tärkeää ennen kaikkea valmius lukea sujuvasti kirjoitettua unkaria, kun taas tulkilta vaaditaan varmaa suullista taitoa ja harjaannuksen kautta saavutettua kykyä siirtää nopeasti sisältöjä kielestä toiseen.

Tähän saakka olemme tarkastelleet unkarin kieltä välineenä, joka avaa mahdollisuudet syventyä Unkariin ja sen kulttuuriin. Juuri tämä, sopivan avaimen antaminen Unkarin ovea kolkuttelevalle, onkin kielenopetuksen tärkein tehtävä hungarologian opinnoissa, ja siihen tähtää epäilemättä suurin osa esim. unkarinlehtorin työstä yliopistossa. Mutta kieli on muutakin kuin vain viestintäväline. Kielellä ajatellaan ja kielellä luodaan kulttuuria. Rikas ja periaatteessa mahdollisuuksiltaan rajaton symbolikieli on tärkein ominaisuus, joka erottaa ihmisen muusta luomakunnasta. Kieli on tavalla tai toisella mukana kaikessa ihmisen kulttuuritoiminnassa. Ei siis ole ihme, että kieli sinänsä on noussut kiintoisaksi tieteellisen tutkimuksen kohteeksi. On ehkä syytä pysähtyä hetkeksi tarkastelemaan, mistä tässä on oikeastaan kysymys, jotta ymmärtäisimme tilanteen.

Väitetään, että meidän aikanamme yleinen kielitiede on edennyt pitkin harppauksin. Uusia kielen ilmiöitä koskevia teorioita nousee jatkuvasti. Tämän vuosisadan tutkimukselle on ollut erityisesti luonteenomaista pyrkimys kielen rakennetta koskevien yleisten lainalaisuuksien selvittämiseen. Vuosisatamme kielitiedettä voisikin luonnehtia erilaisten strukturalististen suuntausten voittokuluksi. Parin viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana suunta on kuitenkin ollut muuttumassa. Pelkkä kielen rakenteen tutkimus ei enää tyydytä. Nyt selvitetään kiihkeästi niitä lenkkejä, jotka yhdistävät kielen naapurialueisiin. Kenttää laajennetaan sisäänpäin, kielestä ajatteluun, ja ulospäin, kielestä ulkoiseen todellisuuteen. Erään määritelmän mukaan kielioppi on aparaatti, joka muuttaa puhujan ajatuksen ääniaalloiksi (puheeksi) ja kuulijan vastaanottamat ääniaallot jälleen ajatukseksi. Kieliopin tutkimus on siis pohjimmiltaan kielen ja ajattelun suhteen

tutkimusta. Lingvistinen pragmatiikka taas tutkii kielen suhdetta ulkoiseen todellisuuteen ja ihmisen toimintaan tässä todellisuudessa. Semantiikka eli merkitysooppi yhdistää kielen rakenteen sekä ajatteluun että maailmaan. Hyvin tyypillistä aikamme kielitieteelle ovat myös sellaiset raja-alueet kuin sosiolingvistiikka, psykolingvistiikka, neurolingvistiikka ja uusimpana alana tietokone-lingvistiikka, joka ei ole pelkästään kieliaineiston käsittelyä ja tilastointia atk-menetelmin, vaan myös syvemmälle menevää kielen ja kielellisten prosessien mallintamista, josta hyötyy kielitieteen ohella myös käyttäjäystävällisten ja luonnollista kieltä ymmärtävien järjestelmien kehittelyyn pyrkivä tietokoneala.

Kielitieteeseen liittyy muuan piirre, joka tekee sen erityisen kiintoisaksi tietenteoreettiselta ja tieteenhistorialliselta kannalta. Kielitiede näyttää usein saavan humanististen tieteiden joukossa eräänlaisen pilottitieteen aseman. Uudet teoriat ja tarkastelutavat ilmestyvät usein ensimmäiseksi juuri lingvistiikkaan. Niinpä esim. evolutionaarista tarkastelutapaa sovellettiin kielitieteeseen jo varsin pian Darwinin "Lajien synnyn" ilmestymisen (1859) jälkeen - August Schleicher julkaisi kielitieteellisen evoluutioteoriasensa ja indoeurooppalaisten kielten sukupuun 1863 - ja sen jälkeen se tuli hallitsevaksi myös kansatieteessä, kansanrunouden tutkimuksessa ja vertailevassa uskontotieteessä. Tämän vuosisadan alun kielitieteen piirissä syntyneet strukturalismin ja semiotiikan opit ovat saaneet sittemmin vahvan jalansijan myös muissa humanistisissa tieteissä ja yhteiskuntatieteissäkin.

Nämä kaksi seikkaa, kielitaidon vaatimus ja lingvistiikan teoreettinen kiintoisuus antavat kielen opetukselle ja kielitieteelle tietyn etumatkan alueopintokokonaisuuksia suunniteltaessa. Käy helposti niin, että koko ala painottuu liiaksi filologian ja lingvistiikan suuntaan muun aineksen kustannuksella, etenkin kun laitosten johdossakin tavallisesti on kielitieteilijä. Alueopintojen suunnittelussa tämä vaara on pyrittävä tietoisesti torjumaan.

Myös unkarin kieli tarjoaa kiintoisan kohteen lingvistiselle tarkastelulle. Monet aikamme kieliteorioista on kehitetty suurten maailmankielten piirissä, viime aikoina etenkin englannin. Niiden soveltaminen rakenteeltaan täysin toisentyypisiin kieliin tuottaa usein yllätyksiä ja paljastaa näköaloja, jotka auttavat kehittämään teorioita eteenpäin. Siksi lingvistit tavallisesti haluavat oppia tuntemaan myös kieliä, jotka täysin poikkeavat heille ennestään tutuista indoeurooppalaisista valtakielistä. Tällöin tulevat ensisijaisesti kysymykseen kielet, joista on helposti saatavissa tutkittua tietoa. Näitä kieliä ovat mm. suomalais-ugrilaiset kielet, ennen kaikkea unkarin ja suomen, joilla on jo takanaan pitkä tutkimusperinne. Juuri tällaisesta yleiskielitieteellisestä intressistä on esim. suomen kuten tietääkseni unkarinkin opetus monessa ulkomaisessa yliopistossa alkanut.

Unkariin kohdistuvaa lingvististä perustutkimusta on Suomessa harjoitettu erittäin vähän, ja voidaan tietysti kysyä, onko tällainen tutkimus Suomessa edes tarpeen. Eikö se olisi jätettävä unkarilaisten huoleksi, joilla on siihen kaikin puolin parhaat edellytykset? Käsittääkseni näin ei pitäisi menetellä. Jos unkarin lingvististä tutkimusta harjoitetaan menestyksellisesti Ranskassa, Italiassa ja Yhdysvalloissa, miksei sitten myös Suomessa. Olisihan meillä siihen jo yhteistyöperinteen ja läheisten kielitieteellisten suhteiden vuoksikin mitä parhaimmat edellytykset. Esim. sellaiset unkarin kielen piirteet kuin objektikonjugaatio, sijajärjestelmä, verbiprefiksit ja sanajärjestys tarjoaisivat kiintoisia tutkimuskohteita myös meikäläisille lingvisteille, etenkin kun otetaan huomioon suomen ja unkarin yhteinen suomalais-ugrilainen tausta, jota vasten sekä yhtäläisyyksiä että eroavuuksia osoittavat piirteet saavat erityistä kiinnostavuutta. Sitä paitsi yleislingvistiikan perspektiivi tulee aivan liian kapeaksi, jos sen ainoaksi huomion kohteeksi jäävät tutkijan äidinkieli ja englanti.

Yhtäläisyyksien ja erojen systemaattinen tutkimus, ns. kontrastiivinen tai konfrontatiivinen lingvistiikka, sinänsä on viime vuosina noussut hyvin suosituksi soveltavan lingvistiikan alaksi. Sen merkitys on lähinnä siinä, että sen tulosten uskotaan edistävän sellaisia käytännön aloja kuin vieraan kielen opetusta, kääntämistä sekä tulkisanakirjojen, vierasta kieltä koskevien kielioppien ja muiden oppikirjojen laatimista. Tämäntapaista tutkimusta, jossa vertailupareina ovat suomi ja englanti, suomi ja ranska sekä suomi ja saksa, on tehty jo melko paljon. Myös suomeen ja unkariin kontrastiivista tarkastelua on jonkin verran sovellettu. Alalta on ilmestynyt joitakin artikkeleita ja tehty muutama opinnäyte. Mitään perusteellisempaa tutkimusta ei kuitenkaan ole edes aloitettu.

Koko hungarologian kannalta keskeisenä alana pitäisin unkarilaista filologiaa. Tällä alalla suomalaiset ovat olleet vähän aktiivisempia kuin lingvistiikassa. Jo v. 1869 ilmestyi Oskar Blomstedtin ansiokas "Halotti Beszéd ynnä sen johdosta vertailevia tutkimuksia unkarin, suomen ja lapin kielestä", ja tuoreinta satoa edustaa Tuomo Lahdelman viime toukokuussa Jyväskylän yliopistossa tarkastettu väitöskirja "Vapahtajaa etsimässä, Evankeliumit Endre Adyn lyriikan subtekstinä vuoteen 1908". Helsingin yliopistossa professori István Szathmárin innostava ja asiantunteva opetustyö on sellaista syvämuokkausta, jonka tuloksia varmaan lähivuosina saamme nähdä niin lingvistiikan kuin filologiankin alalla. Siitä on jo tällä hetkellä selviä merkkejä olemassa.

Kaikkein vahvimmat perinteet unkarin kielen tutkimuksen alalla Suomessa on historiallis-vertailevalla kielitieteellä, sitähän saamme kiittää suomalais-ugrilaisen suhteiden viriämisestä yleensäkin. Suomessa jo Henrik Gabriel Porthan kiinnostui suomen ja unkarin sukulaisuudesta perehdyttyään Sámuel Gyarmathin tutki-

muksiin. Mutta vasta Oskar Blomstedt, August Ahlqvist ja Arvid Genetz saattoivat tuoda tieteellisesti merkittäviä lisiä tälle alalle. Muutamista ansiokkaista suorituksista huolimatta ei kuitenkaan voi sanoa, että suomen ja unkarin kielihistoriallinen vertailu olisi koskaan ollut mikään erityisen vahva ala Suomessa. Suomalais-fennougristien huomion kohteina ovat pikemminkin olleet Venäjällä puhuttu etäsukukielet ja etenkin lappi. Yrjö Wichmannin jälkeen unkarin kielihistoriaa on meillä tutkittu vähän. Useimmiten sitä on sivuttu vain jonkin yleisemmän suomalais-ugrilaisen tai uralilaisen historiallis-vertailevan tutkimuksen yhteydessä. Tämä on oikeastaan aivan luonnollista. Suomalaisia kielihistorioitsijoita kiinnostavat tietysti ensi sijassa ne kielet, jotka eniten voivat valaista suomen kielien menneisyyttä, siis itämerensuomalaiset kielet, lappi, mordva ja ehkä vielä myös tšeremissit ja permiläiset kielet, sekä sellaiset huonosti tunnetut kielet, joiden saattamisessa päivänvaloon suomalaiset tutkijat ovat näytelleet keskeistä osaa ja joista kertyneiden, suomalaisten tutkimusmatkailijain keräämien aineskoelmien julkaiseminen katsotaan nimenomaan suomalaisten kansalliseksi velvollisuudeksi.

Unkarin kielen tutkimusta ei voida motivoida kummallakaan perusteella. Unkarin ja suomen kielellinen sukulaisuus on niin kaukainen, että sen suomat mahdollisuudet näiden kielten varhaisvaiheiden selvittelyssä ovat sangen rajalliset, eivätkä suomalaiset ole nähneet unkarilaisten kielenainesten kenttäkeruuta omaksi erityistehtäväkseen, koska unkarilaiset ovat huolehtineet siitä itse erinomaisesti.

En usko, että unkarin kielihistoria tulevaisuudessakaan saa meillä kovin paljon tutkijoita muuten kuin yleisemmän suomalais-ugrilaisen tai uralilaisen vertailevan kielitieteen puitteissa. Kenttä on vahvasti unkarilaisten käsissä. Siitä huolimatta unkarin suomalais-ugrilaisen taustan ja kehityshistorian tuntemus on välttämätöntä jokaiselle fennougristille, ja siksi unkarin kielihistoria tulee säilyttämään asemansa niin fennougristiikan kuin unkarin kielen ja kirjallisuudenkin opetusohjelmassa.

Suomalais-ugrilaisen ja uralilaisen kielitieteen harjoittajalle unkarin kieli on tärkeä, ei ainoastaan tutkimuksen kohteena olevan kieliperheen yhtenä jäsenenä, vaan alan tutkimuksen keskeisenä kommunikaatiovälineenä. Unkari on johtava maa suomalais-ugrilaisen kielitieteen alalla. Siksi fennougristin on osattava unkaria siinäkin tapauksessa, ettei hänen tutkimuskohteensa juuri välittömästi liittyisi unkariin. Sitä paitsi koko maailman fennougristien määrä on niin pieni, että tiivis keskinäinen yhteydenpito on sekä mahdollista että välttämätöntä. Suomen ja Unkarin fennougristien väliset yhteydet ovat perinteisesti kiinteät ja säännölliset. Parhailleen käydään keskusteluja mm. yhteisen atk-pohjaisen etymologia-arkiston perustamisesta. Molemmissa maissa on suurten etymologisten sanakirjojen myötä

kertynyt paljon aineistoa. Nämä aineistot pitäisi yhdistää ja muodostaa niistä atk-tiedosto, jota jatkuvasti täydennettäisiin, sitä mukaa kuin uusia etymologioita tai vanhojen etymologioiden täydennyksiä ja korjauksia julkaistaan. Näin syntyisi todellinen tietopankki, josta tutkijat vaivatta ja nopeasti saisivat ajantasaiset tiedot haluamistaan etymologioista. Nykyisellä tiedonsiirtotekniikalla ei liene ylivoimaista järjestää esim. Budapestin ja Helsingin välistä yhteyttä niin, että molemmissa kaupungeissa olisi identtiset ajantasaiset tiedostot. Se mikä Helsingissä lisättäisiin arkistoon, olisi hetkessä myös budapestilaisten käytössä. Tämä vain yhtenä esimerkkinä hungarologiaa sivuavista yhteistyömahdollisuuksista uralistiikan alalla.

Tulevaisuuden näkymät

Edellä olemme tarkastelleet, lähinnä Suomen kannalta, millaisia rooleja unkarin kielellä on hungarologian opetuksessa ja tutkimuksessa. Lopuksi voisimme yrittää arvioida, millaisia tulevaisuudennäkymiä unkarilaisella filologialla Suomessa on. Ensiksikin on selvää, ettei hungarologiasta tule täällä koskaan mitään suurten massojen suosikkiainetta. Vain peruskursseille on vastedeskin tungosta. Lisäksi ilmaantuu vuodessa keskimäärin neljä viisi opiskelijaa, lähinnä kielten, kirjallisuuden tai kansanperinteentutkimuksen opiskelijoita, jotka haluavat unkarin sivu- tai täydennysaineekseen. Pääaineena unkarin suorittavia saattaa tulla pari kolme vuosikymmenessä, ja väitöskirjoja voidaan odottaa ehkä yksi sukupolvessa.

Tämä saattaa kuulostaa tyrmäävältä ja herättää kysymyksen, kannattaako koko homma. Vastaus kuuluu: kannattaa ehdottomasti! Hungarologian ensisijaisena tavoitteena Suomessa ei voi missään tapauksessa olla ammattihungarologioiden joukon kasvattaminen. Se olisi kouluttamista työttömyyteen ja sellaisena edesvastuutonta. On kysyttävä, minkä laatuaisella ja minkä laajuisella hungarologian koulutuksella yhteiskunnassa on käyttöä ja pyrittävä toimimaan sen mukaan. Käsittääkseni Suomessa on tilaa vain kouralliselle päätoimiselle Unkarin-spesialisteja, mutta sen lisäksi olisi hyvä, jos yhteiskunnan eri sektoreilla ja eri ammateissa olisi nykyistä enemmän henkilöitä, joilla olisi unkarin kielen taitoa ja Unkarin tuntemusta sekä riittävästi harrastusta ja motivaatiota pitää yllä ja kehittää taitojaan ja tietojaan. Tällaiset henkilöt voivat levittää ympäristöönsä oikeaa Unkari-tietoutta, antaa tarvittaessa asiantuntija-apua, tehdä silloin tällöin esiin tulevia käännöstöitä ja toimia jopa tulkkeina. Ihanteellista olisi, jos tällainen oman toimen ohella toimiva hungarologiverkko kattaisi sopivan tiheänä koko maan Hangosta Utsjolle.

Juuri tällaisia näkymiä olisi pidettävä mielessä silloin, kun suunnitellaan yliopistojen hungarologian opetusta. On tarjottava ennen kaikkea approbaturin ja

cum lauden eli nykyisillä mitoilla mitaten 20 - 35 opintoviikon suuruisia hungarologian paketteja, jotka hyvin sopivat sivu- ja lisäaineiksi. On tarjottava erilaatuisia ja -laajuisia ja eri tarkoituksiin sopivia kielen ja kulttuurin opintokokonaisuuksia. Tällaisia on Helsingin yliopistossa tarjolla jo nyt. Tulevaisuudessa niitä voidaan tarpeen ja resurssien mukaan kehittää lisää. Tällaisia opintokokonaisuuksia voivat opiskella myös ne kokonaan muilla kuin filologisilla aloilla opiskelevat tai työskentelevät, esim. historioitsijat, taiteentutkijat, sosiologit, taloustieteilijät, biologit tai insinöörit, jotka tutkimuksissaan tai työssään tarvitsevat Unkarin kielen tai maan tuntemusta.

Jos perus- ja aineopintotason opetus on kunnossa, uskon, että opiskelijain joukosta kyllä nousee riittävästi myös syventäviin opintoihin ja jopa väitöskirjaan tähtääviä. Sillä tietty määrä heitäkin tässä maassa tarvitaan pitämään yllä ja kohottamaan hungarologian tasoa. Tällä hetkellä Suomen kontribuutio maailman hungarologiassa on luvattoman pieni siihen nähden, kuinka paljon meillä unkaria opiskellaan ja kuinka monipuoliset ja runsaat ovat suomalais-unkarilaiset kulttuurisuhteet. Suomalaisen panoksen vähäisyys näkyy vaikkapa Unkarilaisen Filologian Kansainvälisen Seuran jäsenluettelosta. Lähes 1000 jäsenestä suomalaisia on vain 18. Kerrotaan, että tänä vuonna Wienissä pidetyn kansainvälisen hungarologikongressin 200 osanottajan joukossa oli Suomesta vain kolme ja heistäkin yksi oli unkarilaissyntyinen, yksi korealainen ja kolmas asui Budapestissa. Näiden lukujen merkitys ei ole niinkään siinä, mitä ne kertovat suomalaisten osallistumisaktiivisuudesta kuin siinä, että ne samalla paljastavat meikäläisen hungarologian syvemmän harrastuksen tämänhetkisen tilan. Tarvitaan määrätietoista ja pitkäjänteistä työskentelyä hungarologian tason kohottamiseksi. Olisi päästävä siihen, että meille kasvaisi yliopistotasoisia hungarologian opettajia ja tutkijoita myös omasta takaa. Nythän käytännöllisesti katsoen koko aine on unkarilaisten lehtorien ja vierailevan apulaisprofessorin varassa. Työ on kuitenkin aloitettu, ja oikeastaan olen tulevaisuuden suhteen optimistinen. Uskon, että meillä jo tällä hetkellä on opiskelevassa nuorisossa nousemassa uusi, aikaisempaa paremmin eväin varustettu hungarologipolvi, joka aikanaan on ottava vastuun Unkarin tutkimuksesta ja opetuksesta Suomessa.